

Memento mori L. Simon László:
Japán hajtás
FISZ–Kortárs, Bp., 2008.

L. Simon László *Japán hajtás* című verseskötetét konyhakéssel kell olvasni. No nem mintha az olvasás végeztével azonnal szeppukut kellene elkövetnünk. Hanem mert a versek közé képek vannak rejtve. A kötet minden verse többoldalas, ám a szövegoldalok között felvágatlanul fűzött fekete-fehér fényképek bújnak meg. Emlékképek, családi albumfotók, relief-részletek, valóságdarabok. Egyikük sem üres helykitöltő: szöveg és kép szimbiózisban él, az értelmezésben támogatja egymást.

A versek közé hajtogatott képek kötéstechikája elég érdekes: ha a versekhez tartozó képeket látni akarjuk, szó szerint ki kell beleznünk a verseket. Vajon nem éppen ez minden versolvasás röntgenképe? Kibelezzük a szöveget, hogy meglássuk a mélyén rejtett képet. Mert, ahogy Hérakleitosz mondta, a természet (avagy a lét) rejtekezni szeret, és költőnek éppen azokat a reménytelen lélekharcosokat nevezzük, akik a lét rejtett természetét kutatják. Csöndesen, de állhatatosan ezt hajtogatják. Mint a japánok. (Akikről nemrég egy japán professzor azt mondta nekem: csak látzat, hogy a japánok amerikanizálódtak volna. Külsőleg talán. De legbelül még ma, a fogyasztói-elmebeteg világban is teljesen japánok.)

Ez a kötet szép példája annak, hogy a jó érzékkel felépített kötet-struktúra többre viheti, mint az egyedi versek. A *Japán hajtás* átgondolt szerkezetével olyan sétatúra tereli az olvasót, amely – a japán kertekhez hasonlóan – az emberélet ívét rajzolja ki. Ezen a sétán érinteni kell a borzalmat, amely – mint az *Antigoné* híres, minduntalan félrefordított kardalából („sok van, mi borzalmas...”) vagy az *Apokalipszis, most* című filmből tudjuk – létünk lényege. Szép és gyötrő feladat ez. „Egyszerű, repetitív dallam ez az utazás” – mondhatnánk L. Simonnal. A kötet rezignált verseinek monotonája az idő természetét sejteti meg az olvasóval, és bár ez a szomorúság nem tud katartikus mélységekbe vinni, mégis megszövi bennünk azt a lelki alapszövetet, amelyből „kihímozódnak” a képek: a *Tavaszi hajnal* közé hajtogatott disznóvágás-fotó, a Rónay Lászlónak ajánlott és a Bohár András emlékére írott vers közé applikált ősa-gyökérfonat, és *A régi ház* című vers záró-

kérdése után („én ki vagyok?”) következő kép: egy befalazott ablak.

A címadó vers áll a könyv fejezeteinek/ciklusainak elején. „...Felvágatlan valóság ez, / kérdések sora, / összecsucott / és ellapozható darabja valaminek, / ami sosem volt a mienk...” A paradox lét csodája: a valóság egy, mégis annyi, ahányunk tudatában megered. És rögtön itt, a kezdet kezdetén kiderül, hogy a ’japán hajtás’ szintagma kettős értelme – a könyvészeti és a botanikai – egyfelé indázik: a lét önmagából kibomlik, de a létezők előtt mindvégig titok marad. Ebbe a titokba próbál belesni a költő, s villanásait rögzíteni.

A *Nagyanyám nagyapámmal beszélget* cím alatt sorakozó versek azt a sugárzást viszik föl az érzékeny, hajtogatott felületre, amely a „titkos üzenetektől széttört világban” élő lelkeket fűzi össze, s amely a széthullott, időn túli tájból emberközébe olykor kihajol. Szeretnek nevezük. Azt a csodát viszi véghez, hogy mi, a hideg „semmi jegyében” élő lények kiválasztottjainkkal összebújunk, hogy ne fázzunk olyan nagyon. Ez az erő átmelegít ugyan, de nem képes rá, hogy a lét eredendő tragikumát megszüntesse. Ezt a kettősséget a versek közé rejtett családi képek – főleg a sír mellett álló nagymama fotója – melankóliájának, illetve a levágott disznófej és a vágóhídi húskampók közelképeinek hangulati ellentét-játéka emeli ki. S a két képcsoport között egy figyelmeztető tábla fényképe: TILOS ELHAGYNI AZ ÖSVÉNYT!

Az ösvényt elhagyni tilos, az csak véget ér majd. A *Zsoltáros improvizációk* fentebb már említett, sorrendben második – a fájdalmasan korán elhunyt Bohár András emlékének ajánlott – verse arra kérdez rá bennem: mi az, hogy befejezhető, és mi az, hogy félbehagyott. Mi értelme van bárminek, amikor egyszer úgyszólván mindenem értelmét veszti.

Az ember vagy öngyilkos lesz ezen a ponton, vagy élőhalott (ők azt hirdetik: „Memento móri ezerjő”), vagy művész, vagy filozófus, vagy hívő. (Tetszőleges kombinációkban.) Aki hívő lesz, annak a fides quaerens intellectum, az értelmet kereső hit marad. Ez a címe az utolsó ciklusnak, ez a végső remény a reménytelenségben. Csakhogy ez a kötet könyörtelen: „És megszólalnak az égi harsonák: / nem lesz új lény, s nem lesz új világ. / Elszórt fémdarabok közt bolyong az Isten, / emlékezz ember: porból vagy és porrá leszel!” A könyv legvégén megint egy figyelmeztető tábla fotója: KÖVEK ESNEK!

Végh Attila